

Opvallend boek van Rutger Lazou

Wat is de toekomst van de kat?

Ethische vraagstukken rond het meest geliefde huisdier.

Moraalwetenschapper Rutger Lazou (26) schreef het boek *De toekomst van de kat*; een fascinerende kijk op de vraagstukken rond katten in de moderne wereld. Ook al heeft hij een voorliefde voor katten, toch schuwt hij geen enkele vraag, hoe gevoelig deze soms ook ligt. Zo komt het jaaggedrag van katten en dierenleed in de fokkerij aan bod, alsmede de vraag of katten eigenlijk wel geschikt zijn als huisdieren en waarom mensen sommige dieren overladen met liefde terwijl we andere ronduit slecht behandelen. Natuurlijk konden we dit schrijven niet onopgemerkt voorbij laten gaan en gingen we zitten met Rutger om hem te vragen wat zijn ideeën zijn over de toekomst van de kat in een mensenwereld.

HvD: Waarom schreef je dit boek?

Rutger Lazou: Vooral omwille van wat we ervan kunnen leren voor onze omgang met dieren in het algemeen, want dit is een morele blinde vlek in onze maatschappij. Ons gedachtegoed is helaas doordrongen met antropocentrisme: het idee dat de mens centraal staat en dat andere dieren ten dienste staan van ons, dat we ze kunnen gebruiken zoals het ons uitkomt. In het boek komen de belangrijkste filosofische vragen aan bod binnen de dierenethiek, die zich bezighoudt met de manier waarop we met dieren horen om te gaan. Focussen op de kat is interessant om verschillende redenen. Om te beginnen zijn er enorm veel vraagstukken waar katten ons voor plaatsen: volle asielen, zwervkatten in nood, overlast voor mensen, het fokken van raskatten, de impact van de kattenvoerindustrie op het milieu en dierenwelzijn en het jaaggedrag van katten dat, althans volgens ecologen, leidt tot een verminderde biodiversiteit, enzovoort. Tegelijkertijd is de kattenkwesie ook een erg aantrekkelijke, toegankelijk en luchtige casus: katten zijn elegant, mysterieus, grappig en liggen veel mensen nauw aan het hart.

HvD: Heb je zelf katten?

R.L.: Ik bevind me op dit moment allesbehalve in een geschikte positie om een kat of ander huisdier te adopteren omdat ik vaak in het buitenland ben. Ik heb gedurende mijn leven wel veel katten gekend en heb er altijd erg van genoten om voor ze te zorgen. Via vrienden en familie kom ik nog steeds veel in contact met de kat.

HvD: Veel problemen die je bespreekt in je boek zijn door de mens gecreëerd. Wat is volgens jou onze bijdrage geweest aan de actuele problematiek?

R.L.: De manier waarop de mens vlees produceert, de wens om raskatten te fokken en de overlast die sommige mensen ervaren zijn inderdaad zaken waar de kat - of de natuur - niets mee te maken heeft. Toch is het niet zozeer onze schuld dat de kat

VOGELS IN HET GEDRANG?
Over het jachtgedrag van katten wordt veel gediscussieerd.

gaat jagen, dat ze vlees eet en dat ze zich snel voortplant. Ook bij wilde katten is dit het geval en kan dit leiden tot problemen. De menselijke verantwoordelijkheid ligt hem vooral in het feit dat de gedomesticeerde kat hier is door ons. De mens domesticteerde de kat en verspreidde haar over de wereld. Daarom is het ook onze verantwoordelijkheid om de problemen of vraagstukken waar katten ons voor plaatsen aan te pakken en niet naast ons neer te leggen.

HvD: Hoe zie jij de toekomst van de kat als we op dezelfde voet doorgaan als nu?

R.L.: Sterilisatiewetten worden steeds strenger. In België ging in 2011 het 'Kattenplan' van start, een meerjarenplan om het aantal zwerv- en asielkatten te verminderen. De wetgeving voor de sterilisatie van asielkatten werd later gevolgd door de verplichting om alle verkochte of weggegeven katten te steriliseren. Deze verplichte sterilisatie wakkert bij sommige mensen de angst aan dat de gewone huiskat met uitsterven bedreigd is. Zo'n vaart zal het niet lopen, gezien de moeilijkheid om kattenaantallen te controleren en gezien veel baasjes de regelgeving aan hun laars lappen. Je eigen kat niet steriliseren om de toekomst van de huiskat veilig te stellen, is dus allesbehalve nodig. Toch moeten beleidsmakers de bedenking serieus nemen dat de toekomst van de gewone huiskat in gevaar komt. Daarvoor is er een visie nodig over de kattenpopulaties van de toekomst en een plan hoe dit te realiseren. Wat er zou gebeuren als we alles zijn gang laten gaan, is moeilijk te voorspellen. Maar het verdwijnen van de gewone huiskat valt niet uit te sluiten. Zeker niet aangezien de raskat klaarstaat om haar te vervangen. We mogen het voortbestaan van de kat niet aan het toeval overlaten, we moeten haar toekomst zelf uitstippelen.

“
We mogen het voortbestaan van de kat niet aan toeval overlaten
”

HvD: Op welke morele waarden heb jij je gebaseerd bij het zoeken naar antwoorden op de vele actuele vraagstukken over katten?

R.L.: In het boek baseer ik me op de belangrijkste waarden in de dierenethiek en de milieuwetenschappen: welzijn, biodiversiteit en basisrechten. Samen met de beschikbare wetenschappelijke kennis kunnen we zo bepalen welke toekomst van de kat we moeten nastreven.

HvD: Is de kat wel geschikt als huisdier volgens jou?

R.L.: De kat beschikt over de gave om het hart van vele mensen voor zich te winnen. De verklaring hiervan zit hoofdzakelijk in haar lichaamsbouw: de naar voren gerichte ogen, ronde kop en grote voorhoofd doen mensen onbewust denken aan een babygezicht. Onderzoek toont aan dat foto's van kittens onze fijne motoriek activeren, alsof we ons voorbereiden op het verzorgen van een kwetsbare baby. Haar hoge aanbaarheidsgehalte maakt haar natuurlijk ook erg geschikt als huisdier. Omgekeerd voelen katten ook genegenheid voor mensen. Ze houden niet alleen van ons omdat we hun etens- en drinkbakje bijvullen, onze liefde en aandacht hebben eveneens een positieve emotionele invloed op hen. De hechte band die katten en mensen met elkaar kunnen ontwikkelen maakt de kat tot een erg geschikt huisdier.

Als andere partijen hier echter problemen door ervaren, komt haar geschiktheid echter op de helling te staan. In het geval van de kat zijn deze problemen niet zo makkelijk te vermijden, moeilijker dan bijvoorbeeld bij honden. Doordat ze bijvoorbeeld makkelijker in een omheinde tuin kunnen worden gehouden, is het voortplantings- en jaaggedrag van honden beter te controleren. Bovendien is het voor honden goed mogelijk om →

ZWERVERS

Volgens Lazou moeten we streven naar juist veel katten, zodat de beschikbare bronnen maximaal worden benut.

te leven van een plantaardig dieet en zijn ze van nature sociale dieren, waarmee we een nog betere band kunnen ontwikkelen. Dit betekent niet dat we simpelweg alle katten moeten vervangen door honden. Sommige mensen hebben nu eenmaal een voorliefde voor katten. Bovendien zijn de problemen die katten kunnen veroorzaken niet onoverkomelijk.

HvD: Moeten we naar een toekomst met veel of juist weinig katten?

R.L.: Enerzijds hebben we het over huiskatten, die gesocialiseerd werden in hun eerste levensweken en zo voor hun overleving afhankelijk zijn van baasjes. Anderzijds zijn er zwerfkatten, die niet gesocialiseerd werden en aangepast zijn aan een leven in menselijke omgevingen zonder specifieke verzorgers. Het is belangrijk om huiskatten- van zwerfkattenpopulaties te onderscheiden. Sommigen zien de aanwezigheid van zwerfkatten ten onrechte als een bewijs voor overpopulatie van huiskatten. Of ze zeggen dat er een zwerfkattenprobleem is omdat asielen vol zitten. Te veel huiskatten betekent echter niet dat er ook te veel zwerfkatten zijn en omgekeerd, we moeten hun populaties apart reguleren. Voor beide populaties moeten we dan ook bepalen wat een wenselijk aantal katten is. De term 'overpopulatie' impliceert immers dat er een ideaal aantal katten bestaat. Is dit aantal eerder groot of klein? Ik sluit me aan bij de visie dat we moeten streven naar een zo groot mogelijk totaal welzijn in de populatie, dus het welzijn van alle katten opgeteld. Het ideale aantal katten is dan dat aantal dat de beschikbare bronnen maximaal benut en is dus eerder groot. Vanaf een bepaald aantal katten zakt echter het welzijn per kat zodanig door extra concurrentie voor de beschikbare bronnen dat het totale welzijn kleiner wordt bij meer katten. In dat geval zijn er te veel katten.

HvD: Hoe belangrijk zijn de menselijke belangen in dit verhaal?

R.L.: De kat speelt een belangrijke rol in onze maatschappij. Duizenden jaren geleden was het beschermen van de oogst door het controleren van muizen- en rattenpopulaties de voornaamste functie van de kat, wat tot de domesticatie leidde. Vandaag is het gezelschap en de liefde die katten bieden het belangrijkste voordeel voor de mens. Mensen met katten hebben over het algemeen een betere lichamelijke en psychische gezondheid. Maar katten kunnen ook een negatieve impact hebben op menselijke belangen. Een eerste probleem is dat katten ziektes kunnen overdragen op de mens, zoals toxoplasmose of hondsdoelheid. Door te streven naar een goede volksgezondheid en met enkele eenvoudige maatregelen kunnen we deze gezondheidsproblemen echter makkelijk vermijden. Daarnaast raken de problemen die dieren overkomen ook mensen. Van katten zonder thuis, zwerfkatten in nood of half opgepeuzelde prooien word je niet vrolijk. Een derde probleem is overlast. Sommige mensen hebben last van het lawaai dat katten 's nachts maken, bijvoorbeeld tijdens een gevecht of een vrije partij. Sommigen ergeren zich aan opengescheurde vuilniszakken. Weer anderen ervaren hinder door de geur van urine of uitwerpselen. De menselijke belangen in de weegschaal mogen echter geen onrealistisch groot gewicht krijgen. Het 'leed' dat mensen ervaren door medelijden of overlast, weegt niet op tegen de belangen van de dieren zelf. Ook het plezier dat het houden van katten ons oplevert, geeft ons geen onvoorwaardelijk recht op het houden van katten. De bijzondere relatie tussen mens en kat is echter erg waardevol en mag allesbehalve vergeten worden in dit vraagstuk.

BABY'S
Mensen reageren op katten zoals op baby's. Dat komt door hun uiterlijk.

Foto's: Shutterstock, privé | Tekst: Nique Harakamp

HvD: Het jaaggedrag van katten zou volgens sommige ecologen slecht zijn voor de biodiversiteit. Is dat terecht? Wat is jouw idee hierover?

R.L.: Veel natuurbeschermers en ecologen zien het jaaggedrag van katten als een ecologische ramp, omdat ze schade zouden toebrengen aan de biodiversiteit van een ecosysteem. Dit is echter niet aangetoond. Katten zijn opportunistische jagers; ze vangen vooral zieke en verzwakte prooien van de soorten die het vaakst voorkomen. Zeldzame soorten staan zelden op het menu. Bovendien jagen katten op ratten, die op hun beurt vogelnesten aanvallen. Het stoppen van het jaaggedrag van katten zou dus tot nog meer jaaggedrag leiden, waardoor vogelsoorten het nog lastiger zouden krijgen.

HvD: Waarom denk je dat productiedieren geen dierenrechten toebedeeld krijgen, terwijl de kat zo geliefd is?

R.L.: De Amerikaanse psychologe Melanie Joy deed onderzoek naar deze vraag en introduceerde de term 'carnisme'. Carnisme verwijst naar de ideologie die ervoor zorgt dat we een handvol dieren als eetbaar beschouwen. Door een drietal verdedigingsmechanismen houdt deze ideologie zichzelf in stand. Ten eerste het verhullen van de werkelijkheid. Men stelt het eten van vlees voor als een gegeven in plaats van als een keuze, of men houdt de slachtoffers buiten beeld. Op die manier zijn weinig mensen op de hoogte van wat er is gebeurd met het dier voordat het als een stuk vlees op het bord belandt. Een tweede verdedigingsmechanisme waardoor carnisme zichzelf in stand houdt, is de rechtvaardiging ervan door mythes en foute redeneringen. Zo is het eten van dieren niet noodzakelijk. Een derde mechanisme is het vervormen van onze perceptie. We leren om dieren uit de bio-industrie te zien als objecten of als abstracties, zonder individualiteit of persoonlijkheid. Maar er is hoop: mensen zijn bekommerd om de waarheid, om rechtvaardigheid en om dieren. Steeds meer mensen worden zich bewust van de waarheid achter het eten van vlees.

HvD: Welke veranderingen zou jij doorvoeren?

R.L.: Het grootste probleem waar katten ons voor plaatsen is de impact van hun vleesconsumptie op milieu en dierenwelzijn. Daarom moet er vooral geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van diervrij kattenvoer, bijvoorbeeld op basis van kweekvlees. Alleen zo kan de toekomst van de kat worden verzekerd én gerechtvaardigd. Daarnaast moeten we streven naar een systeem waarbij we kattenpopulaties op een gecontroleerde manier kunnen reguleren. Op termijn moet men een gericht kattenaantal nastreven door een bepaald percentage van de bestaande katten te steriliseren. Daarnaast moeten asielen inzetten op het vervullen van de noden van katten en inzetten op alternatieve systemen waarbij

VARKEN WEL EN KAT NIET...

Een handvol dieren beschouwen we als 'eetbaar'. Katten vallen daar in onze cultuur niet onder.

“
Katten
vangen
vooral
zieke en
verzwakte
prooien
”

hulporganisaties of pleeggezinnen thuisloze huiskatten opvangen. Ook tegen de negatieve reputatie van zwerfkatten moet worden ingegaan, bijvoorbeeld door het erkennen van een 'zwerfrecht' zoals in Italië het geval is. Wat betreft de raskattenkwestie moet het fokken op nutteloze uiterlijke kenmerken verboden worden, net als de commerciële handel in katten, om te vermijden dat mensen katten als producten of handelswaar zien. Ook bij andere maatschappelijke kwesties moeten de belangen van dieren meer aandacht krijgen. We moeten een einde maken aan discriminatie op basis van soort, bewustwording stimuleren en een einde maken aan de wantoestanden in de vleesindustrie, dierentuinen, laboratoria, circussen, enzovoort. We moeten streven naar positieve relaties tussen mensen en dieren. De unieke relatie tussen mens en kat kan daarbij als voorbeeld dienen. ♥

Info

Rutger Lazou (1993) studeerde moraalwetenschappen aan de Universiteit Gent en werkte als leerkracht ethiek en filosofie.

Momenteel doctoreert hij aan de Universiteit van Graz in Oostenrijk met een onderzoek over hoe de transitie naar een klimaatvriendelijke wereld op een ethische manier gerealiseerd kan worden.

De toekomst van de kat

Prijs: € 21,99
ISBN:
9789089247865

